

Štev. 6.

V ljubljani, 1. rženega cveta 1904.

Leto V.

Vztočna pravljica.

Visoka gora Pupifa
tam v Indiji deželi,
palača v gori iz zlata,
v nji skrateljski veselil.

Tam roža čarobna iz tal
cvet vedno mlad poganja.
Kdor vidi jo, ga mine žal,
o sreči divni sanja . . .

Studenec čudovit šumi,
glej Vilo jasnooko.
Kdor gleda vanj, bi svoje dni
zamišljen bil globoko . . .

Kožušček šivan je iz kož,
zad s tulpami pokonci.
Kdor ga obleče, ta je mož,
ne zebe ga na solnci!

A smokve čudne tam rasto —
ne trgaj jih z drevesa!
Imel, da jedel bi jih kdo,
oslovska bi ušesa . . .

Tam črevlje šiva mojster Fu,
in kdor si jih obuje,
goré, doline kakor v snu
po volji prepotuje . . .

In kdor bi srečen prišel kdaj
v to goro čudokrasno,
ne želel več bi si nazaj
na zemljo dolgočasno.

Ah, kaj doma bi rekel ded,
ko več bi me ne bilo? —
Kdo jedel hruške, lizal med,
na pašo gnal za silo?

Daj meni črevlje, mojster Fu,
pomerim jih, obujem,
in ena, dva in tri — domu
brž k dedu odpotujem!

In rekel bi: Na, ded, zlatá,
nakupi si karkoli!
In rekel bi: Na smokev, na,
kdor je nemiren v šoli!

Jaz pipo dedu bi nažgal
in mu prinesel cvička,
če smokev vzel bi kdo — smejal
bi se: glej ga oslička!

Oj, z Bogom gora Pupifa
tam v Indiji deželi!
Mi vendar rajši smo doma
vsi pridni in veseli!

Fran Žgur.

Pretekana Zinka.

Jabolko prinesla Minka
svoji sestri je veseli:

»Zinka, jabolko to z bratcem
po krščansko ti razdeli!«

»A kako naj po krščansko
ga delim? — Brž mi naznani!«

»Bratcu večji kos podari,
tebi manjši del ostani!«

Z jabolkom gre Zinka k bratcu
in mu ga ponudi vdano:

»Jabolko to, ljubi bratec,
deli ti krščansko z mano!«

M. K.

Ribič Vid.

Janko prišel
črez gore
do zelene
je vodé.

U grmu ribič
Vid je stal,
ribicam se
je smehljaj.

Je smehljaj se:
Ha-ha-ha!
Janko naš pa:
Kva-kva-kva . . .

Bela brada,
hudi mož,
spredaj trnek —
zadaj koš . . .

Da ni Janko
bil spočit,
to bi čutil,
kaj zna Vid! . . .

F. Ločniškar.

Veselja glas.

Fristo medvedov pa raca na vodi,
kako je to lepo:
to jasno pomladno nebo,
privoda žari vseponvodi . . .

Pa poljubilo
solnce je mlado
novo pomlad,
pa je zbudilo
pisanih ovetov
kar brezštevilno . . .
Slej, kako sredi zelenih livad
v jasnih, prelestnih dneh
ovetke dehteče klijejo,
mlade, svilene obrazke
v rosi si jutranji mijejo . . .

Radost, veselje v očeh,
bratci, i vam naj gori,
vsakdo iz družbe mladostne
mlade pomladi naj se veseli . . .
Saj veš, mladina, ko pridejo leta,
ne bo več tako kakor zdaj;
zato zdaj v teh mladih, prelestnih
dneh
mladosti se v lice smehljaj . . .

Strninski.

Kdo bo nosil šolsko zastavo na Telovo?

Spisal Fran Voglár.

Kako ponosno je vihrala preteklo leto naša šolska zastava v rokah našega razrednega junaka in mojega součenca Radovana! Prav samozavestno je stopal na Telovo s krasnim šolskim praporom v dolgi procesiji. Gotovo si je mislil, kar je pričal njegov vojaški nastop, da vodi svoje součence v vojsko, kjer bo junaško branil zastavo pred krutim sovražnikom in kjer se bodo zatekali pod zastavino okrilje njegovi součenci — bojevniki! Da, vodil je svoje součence v krdelo Zveličarjevih vojakov! Ta lepi prizor praznično oblečenih učencev, korakajočih od šolskega poslopja proti župni cerkvi, je napravil najboljši vtisk na gledalce, ki so se z vidnim zanimanjem ponosno ozirali na mladeniče — sinove. Slišal si glas čestitljivega starčka, da ga tak prizor pomladi *in mu obudi najslajše spomine na mlada leta, ko je bil še sam šolar. Polna radosti je vzkliknila sključena starka, ko je zagledala v belo oblečene deklice: „Oj, kako lepe so te nedolžne deklice!“*

Od takrat je minilo skoro leto dni. Kmalu bomo zopet obhajali praznik svetega Rešnjega Telesa, ki ga šolska mladina nestrpnostno pričakuje in se ga veseli že nekaj tednov prej. Posebno pridni učenci višjega razreda zaželeno pričakujejo tistega veselega trenutka, ko prejme eden izmed njih častni posel, da bo stopal z vihrajočo zastavo v procesiji!

Kdo bo letos tako srečen, da bo nosil šolsko zastavo v dolgem izprevodu po prostrani vasi, ki bo imela tisti dan praznično lice in jo bodo krasili krasni visoki mlaji?

Lanski zastavonoša Radovan se je pred kratkim časom prav ginljivo poslovil od gospoda učitelja in od svojih součencev. Dovršil je namreč s prav dobrim uspehom ljudsko šolo; zato ga je gospod učitelj tudi prav laskavo pohvalil. Ko mu je vročil šolsko odpustnico, mu je podal roko v slovo ter mu pokladal na srce, da bi bil tudi zanaprej priden, ko stopi v življenje in se ravnal po naukih, ki mu jih je dajala šola. „Z Bogom!“ smo se poslavljali od odhajajočega Radovan. Prav težko nam je bilo po Radovanu, ker smo ga vsi radi imeli. Šel se je učiti rokodelstva.

Šolski izstop priljubljenega Radovana je bil še posebno prijeten povod, da so se učenci razgovarjali s tem večjo vnemo o tem, kdo bo letošnji za-

stavonosec? Če bi bil Radovan še pohajal šolo, bi bilo to vprašanje odveč, ker bi določil gospod učitelj gotovo njega za zastavonosca.

Zadnje tedne je bilo precej živahno med šolsko mladino, ki se je zbrala pred poukom na šolskem dvorišču. Govorila je edino o letošnji procesiji na svetega Rešnjega Telesa dan, o letošnjem zastavonoscu, potem kaka čast je zanj, ki je zastavonosec, in kako težaven posel je to, posebno ker je šolska zastava precej težka, potem da bo temu in onemu oče kupili novo obleko itd. Za igre, ki so jim bile prej še tako priljubljene, se še zmenili niso.

„Moje mnenje je, da bo najbrž vihrala naša šolska zastava v trdnih rokah Kovačevega Jurčka, ako ne bo razžalil gospoda učitelja.“ Tako je modroval Mravljakov Tonček, ki so ga obkolili tovariši.

„Kaj še! Ti je pa že nisi pogodil“, se oglasi dolgonosi Janežičev Maks. „Kako pač moreš misliti na Kovača? Ali ne veš, kako se je zadnjič hudoval gospod učitelj nad njim? Kaka žlobudra je on! Kako je usiljiv! Res, ni ravno lenuh, toda kako si naj pridobi naklonjenost gospoda učitelja s svojim klepetavim jezikom? Kar bi lahko povedal z eno besedo, pa ti nadrobi besed, kakor bi jedel ovsni kruh.“

Kolobarček čivkajočih posvetovalcev se je prav glasno zagrohotal pri zadnjih besedah našega dolgonosca. Kmalu so se pomirili razburjeni duhovi, in z njihovih resnih lic si lahko posnel, da gre tukaj za važno stvar.

V tem hipu je pritekel Kovač, o katerem so se ravnokar razgovarjali. Nekaj dni ga ni bilo v šoli, ker je bil bolan. Radoveden je pristopil k svojim součencem. Takoj so ga ti obvestili o dosedanjem posvetovanju. Dejali so mu, naj nikar ne misli, da bi bil on letošnji zastavonosec. Kar povprek so kričali, vsak ga je hotel obvestiti prvi. Takoj se je Kovač oglasil, rekoč: „Saj ne morete vedeti, kdo bo nosil zastavo; določil bo to že gospod učitelj sam.“

Videlo se mu je na obrazu, da je bil v zadregi. Da bi zakril svojo zadrego, je urno nadaljeval: „Največ upanja ima, mislim, Lukec Čečkotov, ker je menda najpridnejši učenec v našem razredu.“

Čečkotov Lukec je bil doma iz sosedne vasi, daleč v hribih, kjer je bil precej pust kraj. Če si pozelel razgleda, so ti bile visoke gore na poti; videl si edino-le v nebo. Dasiravno je bil Lukec kratkih nog in čokastega telesa, je vendar vsak dan urnih nog prekoračil skoro nad uro dolgo pot v šolo in iz šole domov. Mladi korenjak je bil res najmarljivejši učenec višjega razreda. In edino iz tega razreda je bil vsakoletni zastavonosec na Telovo v procesiji. Morda bi bil on letošnji zastavonosec, ko bi ne bil pred kratkim nekoliko nepreviden.

Iz šole domov gredé ga je namreč neki paglavec dražil in dražil in ga celo slednjič s psovkami osipal, rekoč, da se piše za to za Čečkota, ker čečka, ker grdo piše. Lukec, ne bodi len, je zgrabil sitnega sodruga ter ga položil na tla, rekoč: „Ti zbadljivi komar, če mi ne oblubiš, da mi odslej ne boš delal zgage, te našeškam!“ Nagajač se je hotel oprstiti, a v tem hipu se mu je izpodrsnilo, da je padel v lužo. Drugi dan je gospod učitelj oštel Lukca.

O tem seveda Kovač ni ničesar vedel, ker ga prejšnji dan ni bilo v šolo. Zato so mu vsi odgovarjali kričeče in z burnim zadovoljstvom: „Luček že ne bo nosil! Bil je okregan od gospoda učitelja. Takemu učencu pač ne bodo poverili tako imenitnega posla.“

Za nekaj hipov je nastala zopet tišina med razburjenimi duhovi. Z obrazov je sijalo samo zadovoljstvo in veselje, češ, zdaj pridemo tudi drugi v poštev. Niso bili ravno nevoščljivi Lukcu, toda na tem svetu je že pač tako, da je vsak sebi najbližji. Pregovor pravi: „Vsak mlinar naravna vodo na svoj mlin.“ Vsak je upal, da bo sreča mila sedaj njemu, ko je Lukca zadela taka nesreča.

Njih glasno posvetovanje je priklicalo učence drugih razredov, da so prisluškovali in časih dostavljali nepotrebne smešne opazke. Te dražljivce je razkropil najpogumnejši učenec in napravil tako red nadaljnemu posvetovanju.

„Koga pa meniš ti?“ je pričel zopet razgovor širokopleči „učenček“, vprašujoč največjega učenca v razredu. Zabavljivka „učenček“ se ga je zato prijela, ker je bil precej majhne rasti.

„Tebe gotovo ne, ker bi te vrgla zastava ob tla, če bi bilo vetrovno vreme. Dvomim tudi, da bi ti zmagoval — četudi pri najlepšem in mirnem vremenu — težko zastavo“, se je zasmehljivo odrezal vprašani učenec. Potem je nadaljeval: „Meni pa, mislim, gospod učitelj itak ne poveri tega svečanega posla.“

Njegovo počasno in mevžasto govorjenje je izdalo, da to ni moral biti najpridnejši učenec, temveč počasnež in dolgočasnež. V šoli se mu je vedno zdehalo.

Zadnjemu stavku, ki ga je izgovoril ta porednež, so vsi učenci pri-
trjevali, rekoč: „O tem smo prepričani. Ti bi še zaspal v procesiji z zastavo.“

Imenovali so še tega in onega učenca, ki bi mogoče prišel v poštev za letošnjega zastavonosca.

Ko sem hotel še jaz nekaj izpregovoriti, je zazvonil šolski zvonec, ki je mahoma pretrgal ta važni pogovor nas veselih šolarjev. Vsi smo hiteli v svoje razrede z zagotovilom, da prihodnji dan nadaljujemo današnje pričeto posvetovanje. Kdo pa bo oni srečnež, ki bo letos ponosno in veselo stopal z zastavo, vam sporočim prihodnje leto.

Kadar gori danica . . .

*Tiha zvezda, blaga ti danica,
kadar tvoja sladka luč gori,
z zemlje k nebu hrepeni meglica
in izginja in se razstopi.*

*Ko nad srcem blaženo ti seva
matere ljubezen iz oči,
glas vesele sreče v njem odmeva,
srcu vsa se žalost izgubi.*

Simon Palček.

Ugodna pomota.

Spisal Ivo Trošt.

Matija Benko je oral za proso poleg gozda. Toplo se je oziralo solnce na zemljo, in marljivi orač je otiral znoj kar z dlanjo in z rokavom s čela. Hlapec Jože je poganjal konje ter veselo žvižgal v pomladno jutro, ko se mu je zdel širni svet tako praznično nakinčen in slovesno miren: „Hi-i! Ho-o! Ho-o-ot! Ho-o-ot!“ Pa sta bila konjičca na obronku njive. „Ho-o! Hi-i! Ho-o-ot!“ In že je obračal oralo na drugem koncu. Oranje se jima je tako odlegalo, kakor da bi pisar pisal po papirju.

Kar vstane v bližnjem gozdu vrišč in krik preplašenih vran, vmes pa klici: „O-jej, o-jej! Ma-ma, mama-a-a!“ To pa le poredkoma, zakaj: „Kra-kra-kral-kral-kral-kra-kra, kri-kri-kra-ra!“ to je odmevalo močnejše.

Benko veli ustaviti konje in gleda natančno v gozd, da bi videl, kaka krivica se godi razkačenim vranam, ki sicer ne vpijejo tako niti v najhujši vročini. Tudi hlapec je gledal in oba sta poslušala, a ničesar nista mogla dognati, dasi je trdil Jože, da je njegovo oko bistro kot orlovo, če ne še bolj.

A ker se je krik razlegal vedno z enega mesta in iz enake oddaljenosti, sta sklenila, da pogledata bližje ptičji prepir. Benko se je celo domislil kakor je nedavno čital v časnikih, da je orel pobral materi na polju spečega otroka in ga odnesel v zračne višave, od tam pa v skrito svoje gnezdo. In misel, da bi utegnil prepričati podobno nesrečo, ga je gnala silneje nego radovednost v gozd mirit ptičji razpor.

Hlapec je s konjema stopil v bližnjo senco, on je pa ogrnil jopič in jo ubral za glasom v gozd. Kmalu je bil na znani poti in se bližal urnih korakov mestu nesreče. Prijetno so se vsipali solnčni žarki skozi novo ozelenelo listje na drevju, in kakor po pisani preprogi je stopal Benko po volnem mahu. Mudilo se mu je, da bi skoro spotoma pozabil sapo.

Na visokem gabru vidi slednjič čuden prizor: Sosedov Francek krčevito objema deblo z rokami in z nogami gorj pod samim vrhom. Vrana mu je kakor zbesnela strgala z glave pokrivalo, z enako hudobnim namenom mu je potegnila celo od zadaj „platno“ skozi hlačni razpor, potem se je pa lotila z vztrajnostjo, s kljunom in kremplji obdelovati Franckovo glavo, da so leteli kosmiči od nje kakor cvetje z ocvetajoče jablane v prijaznem maju. A njene perutnice so se morale tudi udeležiti skupnega dela: kakor trda polena so udarjale po njegovih plečih in po hrbtu in — koder je priletelo. Ali ko se utruji prva ptica, pride druga, tretja, četrta . . . cela jata, vse črno in nadaljuje z glasnim „kra-kra-kral-kral“ obirajoče in razbijajoče delo. Francek je kričal do hripavosti, a njegov krik se je komaj čul iz truščarazkačenih vran.

Benko si ni mogel stvari razložiti kakor tudi ne pomagati dečku. Plezati ni znal, tudi moči ni imel na starost več tiste, da bi se dolgo vzdržal od tal brez omotice. Samo misel mu je še ostala z vso grozovi-

tostjo, da so morda vrane kje pobrale Francka in ga vleklo na drevo, v gnezdo. Ali ni gnezda gori v vrhu? — Tukaj se mora nekaj ukreniti, je sklenil, in sicer naglo, da vrane dečka ne oključujejo do škode; ni pa vedel, kako naj ukrene. Zato začne v obupnosti kričati na vse grlo, nabijati po deblu s kamenom, majati šibkejša drevesa v okolici, metati kvišku klobuk in poditi ptice od dečka. Francek je izpoznal sosedov glas: „Beži, beži! Spusti se dol! Drži se in urno se spuščaj, Francek. Ko boš nižje, se med veje ne bodo upale za teboj, pa jih tudi ložje prepodim! Beži, beži! Samo beži!“ Nič ni pomagalo.

Francek se zaradi strahu ni upal geniti.

Hlapec v senci je slišal krik in mislil, da je sedajle v nevarnosti celo njegov gospodar. Urno priveže konja h grmu in hiti na pomoč.

Francek se je sicer počasi pomikal po deblu navzdol, toda vrane niso imele z njim zaradi tega prav nič usmiljenja. Oskubile so mu bile že skoro vse lase z glave, a niso vedele, da ga boli koža, da že celo krvavi Francku koža in da mu gorka kri curlja po licih in po čelu. Tudi ušesa so cvetela rdeče, in vrane so menile, da jih je Bog samo zato podaril Francku, da mu jih sedajle potržejo in požro nenasitni njihovi kljuni in — ne vem, kako bi se vse končalo s sosedovim Franckom, da ni vran preplašil s krikom in vikom pod gaber prihitevši Benkov hlapec, ki je takoj vedel, na katerem koncu je tu pomoč.

Kakor bi trenil, je potegnil črevlje z nog, in prej nego je vedel Benko, kaj namerava, je že plezal po gabru. Večina kričavih ptic je sicer zdaj odletela, ena ali dve sta pa kljuvali sedaj hlapca in Francka, seveda ne posebno dolgo. Francek se je naslonil hlapcu na ramo in naglo drsal z njim po deblu. Omahnil je krvav in onemogel na mehko trato pod drevsom, odloživši vrečico, ki jo je držal ves čas varno v roki poleg sebe. Ali tudi semle je priletela vrana in se lotila — vrečice. Zakaj?

Benko bi se bil najrajši zjokal do milih solz, ko je videl tako izdelanega dečka. Zato vpraša: „I, kaj pa imaš tako dragocenega v vreči, da celo ptici tako jako diši?“

Francek molči. Toda hlapec pokaže na gabru vranje gnezdo, v vrečici pa vranja jajca, ki jih je ukradel Francek skrbni ptici. A Benko je mislil doslej, da je rešil nesrečnega dečka, ki so ga nekje ukradle vrane. Izpoznal je, da je otel maščevalnim krempljem le grdega tatu. Najrajši bi mu bil vrhu vseh bolečin še sam priložil par gorkih za neuspelo junaštvo, zakaj jezilo ga je, da se je tako pomotil.

„Srečna, ugodna je zate ta-le pomota, fant, vidiš, ali da sem vedel prej, kaj si, bi te bil pustil maščevalni pravičnosti razkačenih ptic gori pod gabrovim vrhom. Drugega nisi zaslužil, pomni!“

Iz vreče je moral izložiti vsa ukradena jajca in počakati, da jih je ptica znesla nazaj v gnezdo. Potem je moral poslušati še zatožbo, ki bo zanjo moral doma pri mami dostati kazen, ker stika za ptičjimi gnezdi in slednjič misliti v strahu, kako se prikaže tako-le izdelan domov.

Ali izpozna Francek krivico, ki jo je naredil vranam? Morda ga izpaletuje nesreča, iz katere ga je rešila samo slučajno — ugodna pomota soseda Matije Benka.

T a t.

Gledališka igra v dveh dejanjih. Spisal *F. G. Hrastničan*.

O s e b e:

Karoteč, pek.	Krček, občinski sluga.
Meta, njegova žena.	Veh, občinski komisar.
Jemor, učitelj.	Ropotar, učenec.

Več učencev.

Prvo dejanje.

Šolska soba. Učenci se pogovarjajo med seboj. Tupatam sune kak razposajenček svojega tovariša.

I. prizor.

Jemor. Učenci.

Jemor (vstopi. Učenci vstanejo. Učenci se še vedno pogovarjajo polglasno). Mir, če vstopim v sobo! Ne veste li, kaj morate storiti, če stopi učitelj v učilnico? Kolikokrat naj vam to še povem? Danes vas zadnjič opominjam: če vstopi učitelj v sobo, morajo učenci molčati. Saj za pogovarjanje imate pred šolo in po šoli dovolj časa. Sedite! (Učenci sedejo. Učitelj gre k mizi, vzame razrednico in vpraša:) Kdo manjka?

Prvi učenec. Ropotar!

Jemor. Kaj mu pa je? Ali se mu je morda kaj pripetilo? (Vsi so tiho. Učenci se pogledujejo.) Torej ne ve nihče, kaj mu je?

Drugi učenec (počasi vstaja). Jaz, gospod učitelj, jaz vem prav dobro, kaj mu je!

Jemor. No, govori, če veš!

Drugi učenec. Gospod učitelj, ne upam se, ker bi bili hudi!

Jemor. Kaj je torej, povej hitro!

Drugi učenec (boječe in počasi). Pri-pri Ka-ro-ro-te-ču je u-ukradel dva prstana . . .

Jemor (začudeno). Kaj, ali si prišel ob pamet? Ropotar ni — tat!

Drugi učenec. Da, gospod učitelj, kar sem vam povedal, je gola resnica. Karotečeva teta je rekla moji mami, da ga pride v šolo sama tožit. In huda je bila, res, prav huda!

Jemor. Torej je res, kar mi pripoveduješ? Hm-hm . . . (Maje z glavo.)

Drugi učenec. Da, gospod učitelj, res je, res!

Jemor. In zakaj ga tedaj ni v šoli?

Drugi učenec. Ko so zapazili, da so prstani zmanjkali, je zbežal, in ne morejo ga dobiti!

Jemor. Tè-tè! . . . To je žalostna novica, dragi učenci, prav žalostna! Gotovo se še spominjate na ono povest, ki sem vam jo še pred kratkim pravil o fantu, ki je začel krasti pri šivankah in ki je potem kradel vedno dragocenejše reči ter naposled umrl sramotne smrti na vislicah. In kako je tedaj Ropotar zvesto poslušal to prigodbo, se gotovo tudi spominjate!

Učenci. Da, gospod učitelj, prav dobro se spominjamo.

Jemor. Ne, to mi ne gre iz glave, da bi bil Ropotar tat, ne, ne, to skoraj ni mogoče . . .

Drugi učenec. Toda, gospod učitelj, Karotečeva teta je to sama pravi-
vila moji mami in ta si tega gotovo ni izmislila!

Jemor. No, saj to bomo še vse zvedeli. Saj nemogočega ni nič na svetu. Toda vzemite si Ropotarja za svarilen zgled. Vidite, kaj se še lahko z Ropotarjem zgodi! Na vislicah še lahko konča svoje življenje! In kaj potem? Ne samo on, ampak vsi, ki so kdaj občevali z njim, bodo bolj ko ne nesrečni. Ljudje bi s prstom kazali za njegovo bedno materjo ter si šepetali: „Ta je mati onega, ki so ga danes obesili!“ Kaj mislite, kako bi to bolelo nesrečno mater! In ljudje bi šli dalje in srečali mene. Takoj bi kdo pocukal svojega tovariša ter mu rekel: „Glej, ta je bil njegov učitelj! Zakaj ga ni bolje vzgajal, zakaj ga pri prvem slučaju ni kaznoval?“ Ali mislite, da bi bilo to meni prijetno? Nikakor ne! Torej varujte se te grde pregrehe, varujte se tatvine! Saj če kaj potrebujete, lahko prosite svoje ljube starše, in če ste tega vredni, za kar prosite, vam bodo, če morejo, gotovo dali. Ako bi pa ne mogli, pridite k meni, in vsakemu iz srca rad dam, če vidim, da je priden, in to, za kar prosi, res potrebuje. Torej še enkrat vas prosim, otroci, bodite pametni in ne posnemajte nesrečnega svojega součenca, ne posnemajte Ropotarja! Sedaj veste, kake nasledke ima tatvina za tata samega, za njegove starše, za njegove učitelje. In jaz mislim in tudi zahtevam od vas, da boste uvaževali moje opomine. Razložil sem vam natanko vse, kar je velela vest meni, vašemu učitelju. Ali boste izpolnjevali vse, kar sem vam povedal?

Učenci. Da, gospod učitelj, natančno se hočemo držati vaših naukov!

Jemor. Dobro! Če ste govorili resnico, pokaže bodočnost! A če izpolnite vse, kar ste mi obljubili, blagor vam! Zakaj svojim staršem boste v diko, svojim učiteljem v veselje ter svojemu narodu v slavo!

II. prizor.

Meta. Prejšnji.

Meta (vstopi vsa razburjena medtem, ko *Jemor* še govori). Dober dan, gospod učitelj . . . Moj — moj Bog . . . Kaj se je zgo — zgo — dilo . . . Veste — — oni Ropotarjev fant . . . tisti . . . tat . . . tat . . . mi je ukra — ukradel . . . moja . . . prstana . . . (Joče.)

Jemor. Slišal sem že nekaj o tem; učenci so mi pravili, in prav obžalujem vas.

Meta. Oh, in ravno ta prstan! . . . Moj Bog, kaj poreče moj mož?

Jemor. Toda kako je mogel priti do vaših prstanov?

Meta. Glejte, to je bilo pa tako-le: Ker smo imeli danes toliko dela v pekariji, sem poklicala Ropotarjevega fanta, da bi nam pomagal devati kruh v peč. Jaz sem mesla testo, zato sem dala tudi svoja prstana na polico. Bila sta poročni prstan in pa oni, ki mi ga je prinesel moj mož iz Ljubljane za god. Ropotar je gledal ves čas za menoj, ko sem nesla prstana na polico, a ker nisem nikdar nič nepoštenega slišala o njem, sem ju brez skrbi položila tja . . . No, nihče ju ni mogel drugi vzeti ko Ropotar! . . .

Jemor. To je res prav sitna stvar . . . A jaz vam sedaj ne morem ničesar pomagati.

Meta (tožno, proseče). Moj Bog, gospod Jemor, vi mi ne morete pomagati? Torej ne bom videla nikdar več svojih prstanov? Toda moj mož, moj mož, kaj ta reče?

Jemor. Jako obžalujem vašo nesrečo, a drugega vam ne morem ničesar storiti kakor to, da vam povem sledeče: Edini pripomoček, da dobite prstana, je še občinski urad. Pojdite tja, razložite vse in zahtevajte, da še danes poiščejo Ropotarja, in če ju še ni prodal, ju gotovo dobite nazaj!

Meta. Oj, hvala, gospod učitelj, za vaš svet; takoj grem na občino in ga naznanim! O, imeli te bomo še, ti prebrisan tat — — ti . . . (Žuga s pestjo ter hitro odide.)

Med glasnim smehom učencev pade zastor.

Drugo dejanje.

Soba pri Karoteču. Preprosta oprava. Za mizo sedi Meta ter plete.

I. prizor.

Meta.

Meta. O, dobili te bomo, dobili, ti tat preklicani! Ha, ali misliš, da imam zate prstane? O, ni treba misliti, ne, da bi ušel! V dobrih in močnih rokah si. (Tiho zase.) Naznanila sem ga, da, to je bilo najbolje. Gospod Jemor mi je dal najboljši svet; saj če je ta preklicani fant enkrat v rokah zakona, nam ne more več uiti. Da, da, to je bilo predrzno tatinstvo in vredno, da se naznani! (Jezno, glasno.) O, pa saj te bodo izplačali! 25 jih dobiš, 25 sivih prstanov, da veš! (Zunaj prihajajo stopinje.) Kdo neki prihaja? (Trkanje.) Naprej! Nič ne sliši. Moj Bog, gotovo prihajajo z Ropotarjem! Da, gotovo so ga dobili, oj, in sedaj dobim zopet svoja prstana nazaj! (Zopet trkanje.) Naprej! Le naprej!

II. prizor.

Jemor. Prejšnja.

Jemor (ima palico, klobuk in površnik). Dober dan!

Meta (v zadregi). O, dober dan, gospod učitelj! To je lepo, da nas obiščete! Prosim, odložite! (Vzame klobuk, palico in površnik in obesí vse na

obešalnik.) Izvolite sest! (Jemor sede. Meta gre k omarici, vzame steklenico vina in dva kozarca iz nje ter vse postavi na mizo.) Ne zamerite, gospod učitelj, da vam ne morem postreči z boljšim; to je edino, kar imam doma.

Jemor. Oh, hvala, ne trudite se preveč zame!

Meta. E, to ni nikak trud, gospod učitelj!

Jemor. Pustiva sedaj trud na strani in zmeniva se kaj drugega! — Kaj sem hotel že reči? Kaj bo z Ropotarjem, ali bo kaj?

Meta. Mislim, da ga dobodo! Na občini so rekli, da ga gotovo dobe!

Jemor. Toda ne vem, kako je to, da mi ne gre v glavo, da bi bil Ropotar ukradel prstana, ko je bil vendar tako pošten fant!

Meta. Moj Bog, kar raztrgala bi ga!

Jemor. No, no, mamka, tako hudo pa še tudi ni!

Meta. Kaj pa mislite, dva zlata prstana, to je vendar nekaj!

Jemor. Seveda je, a saj ju dobite zopet!

Meta (premišljeno, mirno). Pijte, gospod učitelj, pijte! Prijela me je zopet tista jeza, da sem skoraj pozabila na vino. (Natoči mu.)

Jemor. Kje pa je gospod soprog?

Meta. Sedaj spi, o, da bi se le ne zbudil!

Jemor. Ali ste mu pač povedali svojo nezgodo?

Meta. Ne, prav ničesar! Zato se pa tudi tako bojim!

Jemor. Pojdite in zbudite ga, da ne pride vse tako nenadno!

Meta. Oh, saj se bo še prezgodaj zbudil!

Jemor. Pa mu boste vendar vse razložili!

Meta. Tega se ravno ne upam!

III. prizor.

Prejšnja. Ropotar. Krček. Veh.

(Veh v navadni obleki, Krček v uniformi občinskega sluga. Veh nosi pod pazduho več papirjev. Krček drži Ropotarja za tilnik.)

Meta (skoči jezno na Ropotarja). Torej te imam, ti tat tatinski . . . ti . . . (Hoče ga udariti. V tem jo primeta Jemor in Veh.)

Veh. Tako se pa nismo zmenili, mati; vi do fanta nimate druge pravice kot da terjate od njega prstana!

Ropotar (jokaje). Kaj jih bo terjala, ko jih nisem vzel in ko jih nimam!

Krček. Molči, fant!

Jemor (stopi pred Ropotarja). Ropotar, povej mi po pravici, ali si res ukradel prstana?

Ropotar (boječe). Oh, gospod učitelj, vi tukaj? Moj Bog, saj me poznate, da sem bil vedno pošten in da nisem ničesar nikdar ukradel! Zagotavljam vas, da nisem vzel prstanov. Da je to resnica, se bo še izkazalo: prej ali slej se resnica vedno izkaže. O, da bi se le kmalu izkazala!

Veh (sede k mizi in piše). Gospod Jemor, vi ste učitelj Ropotarjev! Ali je bil kdaj nepošten, kar ga poznate? Ali je kdaj okradel koga izmed svojih součencev?

Jemor. Zagotavljam vas, gospod komisar, kolikor časa ga jaz poznam, ni ukradel nikomur ničesar! In jaz tudi ne verjamem, da bi on ta prstana izmaknil!

Ropotar. Hvala, gospod učitelj, stoterna hvala, videli boste, da nisem jaz ničesar ukradel, in ponosni boste lahko name.

Meta. Ponosen, ha, ponosen si lahko na svoje poštenje, haha!

Veh. Tiho! (Vrata se odpro.)

IV. prizor.

Prejšnji. Karoteč.

Karoteč (vstopi). Za Boga, kaj pa imate? Meta, kaj je, da me budite iz spanja?

Meta (zase). Moj Bog, sedaj bom morala vse povedati!

Karoteč. Hitro, če misliš!

Meta. O, saj ne mislim!

Karoteč. Povej hitro, kaj je?

Meta. Ta — ta — Ro — o — po — taar — je ukradel moja — pr — pr — stana . . .

Karoteč (smehljaje). Katera prstana?

Meta. Poročnega in pa onega, ki si mi ga dal za god . . .

Karoteč. Hahaha! — Ta dva?

Meta. Oh, moj Bog!

Karoteč. Ta dva sem vendar jaz shranil. Kaj pa misliš, da pustiš prstana tam na polici, da jih res kdo ukrade?! (Odpre miznico.) Vidiš ju, tu-le sta!

Ropotar (poskoči). Pravica se je izkazala, saj sem rekel, da se mora izkazati! Juheee!

Meta. Oh, moja ljuba prstana! Ti ubogi Ropotar, prosim, odpusti mi, da sem te tako krivo sodila! In vi vsi mi odpustite, da sem vas tako nepotrebno nadlegovala. Sedaj pa vina na mizo, in pili bomo in peli, da bo vse pokalo! (Prinese vina in kozarce na mizo. Vsi pojo „Bratci veseli vsi . . .“)

Med petjem pade zastor.

Brada, usta in nos.

Spisal E. Gangl.

Udo so se sporekli brada, usta in nos. Bili bi se stopili do krvi, pa k sreči niso mogli drug do drugega. Jezno se je vihral nos, brada se je brez prestanka gibala gorindol, a usta so kričala: „Le glejte, kakšna soseda imam!“

In kaj se je zgodilo?

Otrokova usta so dobivala večkrat kaj dobrega in sladkega. Otrok, ki je nosil te dobre in sladke reči v usta, je bil neroden in je umazal zdaj nos, zdaj brado, da sta bila vsa lisasta in mokra. Nos je kihal od jeze,

kar je brado jezilo še bolj, ker je vsak hip kanilo kaj nanjo iz nosu. Od jeze je bila vsa rdeča in napeta. Usta pa, ki se jim je godilo pri vsem tem dobro, so se lepo smejala in zabavljala, da imajo nevoščljiva soseda.

Nos in brada sta sklenila, da se najprej maščujeta nad otrokovo ročico. Nos bi jo rad oprasnil — ali kaj, ko ni mogel! Brada bi jo rada uščipnila — ali kaj, ko ni mogla! Zato pa sta sklenila brez premisleka, da naj čutijo njiju jezo nedolžna usta, ker je ne more čutiti dolžna otrokova ročica!

„Nagajajva samojedi! Ne pustiva, da bi se usta sitila in sladkala!“

In res! Bil je baš praznik, in usta so dobila lep kos pečenke, da je prijetni vonj poščegetal nos in da se je mastna omaka pocedila po bradi.

Nos zašepeče bradi: „Začniva!“

Brada zašepeče nosu: „Dobro!“

In začela sta se premikati gor—dol, gor—dol, gor—dol, češ, saj ne bodo mogla jesti usta, ako ne stojiva mirno!

Toda usta so jedla ravno zaraditega slastno pečenko tako lepo in naglo, da so bila polna zadovoljnosti in smehu.

Nos in brada pa sta se tistega gibanja navadila tako, da se gibljeta še dandanes, kadar jedo otroci.

Dve smreki.

Spisal E. Gangl.

Rasli sta na gori dve smreki. Bili sta visoki in vitki in ravni. Med vedno zelenimi vejami je šuštel veter, da sta se vrhova sklanjala drug k drugemu.

„Ali naju bodo vedno pustili tu?“ vpraša druga drugo.

Bilo je jima tako lepo na gori! Njiju dom je bila ta gora.

Iz njenih tal sta srkali smreki moč življenja. Gledali sta tja v daljo, koder je šumelo globoko ob znožju gore veliko, tajnostno morje, ki se je razlivalo daleč, daleč do brezbrežnosti in se tam stapljalo s sinjostjo veličastnega nebeškega oboka. Gledali sta na drugo stran v dolino, koder so živeli ljudje, delali in trpeli in umirali.

„Ko bi tu dozeleneli, tu sprhneli in umrli na rodni tleh!“

Prišli so drvarji. Posekali so eno smreko, drugo so pustili.

Nova ladja se je zazibala na morskih valovih. Na visokem jamboru je plapolala zastava, in ladja je hitela tja daleč, daleč do brezbrežnosti.

Gledala je smreka z gore v daljavo. Zagledaja je sestro, kako hiti po valovih, ponosna in ravna, okičena z vihrajočo zastavo. Ali je videla njo, ki stoji še vedno na domačih tleh? Ali ji je morda izbrisalo spomin na rodno goro hrepenenje po tujih deželah? Ali je v ponosu na moč in veljavo pozabila sestre, samevajoče na gori?

Prišli so drvarji in posekali drugo smreko. Razrezali so jo v deske in zbili iz njih rakev. Vanjo so položili trpina, ki je zasnul v pokojno, večno spanje.

Dve smrti.

Spisal E. Gangl.

Glasno je zajokala mati, ko se je poslavljajal sin. Moral je z doma. Domovina ga je zvala, da gre in se bojuje zanjo. Mati mu je bila že stara in bolna, a sin je moral z doma. Silna bolečina je objela materi srce, ko je odhajal z doma.

Odšel je z nadejo, da se vrne; blagosloвила ga je mati v strahu, da se ne vrne. Zaklenila se je v kočo in molila za otroka. Srce jo je bolelo, in žalost jo je popolnoma potrla.

Na svet sta se odpravili dve smrti.

„Kam, sestra?“ vpraša prva drugo.

„Na bojno polje. A kam ti?“

„Tja v kočo!“ odgovori druga prvi.

Kmalu potem sta se dvignili proti nebu dve duši: mati in sin sta prišla drug k drugemu.

Vijolica.

Spisal E. Gangl.

Visto pozabljena in neopažena je rasla vijolica pod grmom. Mimo so hodili ljudje in nosili cvetke v rokah in na prsih.

Vijolici je bilo težko in žalostno: „Nihče se ne zmeni zame. Nikogar ni, da bi me utrgal in se me radoval. Ko bi imela tudi jaz kaj takega, kar bi prijalo ljudem!“

Žalostna zaspí. Rano zjutraj se prebudi. Vsa se zavzame, ko začuti, kako se širi okolo nje lep, sladak vonj. Toliko, da se je izpoznala. Veselo se spne v čisti jutranji zrak, vabljivo zavonja naokrog: „Pridite, pridite!“

Otroci so dospeli na tratino, da se poigrajo. In začutili so vijoličin vonj in dospeli so do nje in ji potrgali cvetove z mehkimí rokami.

In šli so cvetovi iz rok v roke, od noska do noska, in kmalu je vedel ves svet: „Vijolica vonja tako lepo!“

Mrtva kopriva.

Spisal E. Gangl.

ristus in sv. Peter sta potovala po svetu. Trudna prideta v gozd in ležeta v travo, da se odpočijeta.

„As!“ zaječi Kristus in začne pihati v roko, ki ga je zaskelala.

„Kaj je, Gospod? Kaj se ti je pripetilo?“ vpraša Peter.

„Spekel sem se na tej-le rastlini“, odgovori Gospod in pokaže Petru cvetico, ki je rasla tik njega. Imela je široko odprte, ustnate, bledordeče cvetove.

„Kaznuj ošabnico, Kristus, ki zbada svojega Stvarnika,“ nasvetuje Peter. Jezen vstane in hoče stopiti na cvetico, da jo pohodi in uniči!

„Stoj!“ ukaže Zveličar.

Peter obstane, in cvetica zatrepeče pol v strahu, da jo kaznuje Gospod, pol v upanju, da se je usmili Gospod.

Skesana zaprosi Kristusa: „Usmili se me, dobrotnik! Glej, dal si mi tako moč, da spečem vsakogar, ki se me dotakne! Ne morem drugače! Vzemi mi to moč, in nihče ne bo več tožil nad menoj in zaradi mene. Usmili se me, prosim te skesano!“

„Pa bodi mrtva kopriva!“

In usmiljeni Bog dvigne roko, in v tistem trenutku umrje v cvetici žgoča moč. V njene široko odprte, ustnate, bledordeče cvetove pa se usipljejo sladki praški, polni strdi.

„Vekomaj ti bodi hvala!“ zašepče cvetica, ko začuti v sebi smrt žgoče moči in sladkost vabljive strdi.

Prišume čebele in nabero čistega medenega prahu. Pretvorijo ga v strd in vosek. Ljudje povijajo strd v potice, ko slave vstajenje Gospodovo, a vosek pretvarjajo v sveče, ki gore na oltarjih v slavo božjo.

Orehova vejica.

Ruski spisal L. N. Tolstoj.

Zivel je bogat kupec, ki je imel tri hčere. Napravil se je, da se popelje po kupčiji in vprašal je hčere, kaj naj jim prinese. Starejša je prosila za steklene bisere, druga za prstan, a najmanjša reče: „Jaz ničesar ne potrebujem; če se pa spomniš, pa mi prinesi orehovo vejico.“ Kupec se je odpeljal, dokončal svoje opravke in kupil starejši hčerki steklenih biserov, drugi prstan. Že se je peljal skozi velik gozd, ko se je spomnil, da ni najmanjša ničesar

drugega prosila nego samo orehovo vejico. Zlezel je z voza in šel odtrgat orehovo vejico. Hitro zagleda na grmu orehovo vejico, ki pa ni bila navadna, ampak na nji so viseli zlati orehi. In kupec si misli: „Tu je tudi za mojo hčerko dar.“ Nagnil je vejico in jo odlomil. Kar zgrabi kupca za roko medved — kje se je neki vzela? — in reče: „Kako se drzneš odlomiti mojo vejico? Sedaj te pojem!“ Kupec se je ustrašil in pravi: „Ne vzela bi vejice, ko bi me ne bila prosila najmanjša hčerka.“

„Idi domov“, reče medved, „pa pomni: onega, ki te doma prvi sreča, daš meni.“ Kupec je obljubil, in medved ga je izpustil. Kupec se je odpeljal dalje in prišel končno domov.

Baš se je pripeljal na dvorišče, in naproti mu pribeži njegova ljubljena — najmanjša hčerka. Kupec se spomni, da je obljubil medvedu onega, ki ga prvi sreča, in omedlel je.

Pripovedoval je kupec vse, kar se mu je dogodilo in da mora dati najmlajšo hčerko medvedu. Vsi so začeli plakati. „Ne plakajte,“ pravi mati, „jaz vem, kaj storiti. Kadar pride medved po našo hčer, oblečemo lepo pastirjevo hčer in jo damo namesto svoje.“

Nekoč sedé vsi doma in vidijo, da pridrdra na dvorišče kočija. Začeli so gledati. Vidijo, da je iz kočije stopil medved. Medved je prišel h kupcu in reče: „Daj hčer!“ Kupec ne ve, kaj bi rekel. A mati se je spomnila — oblekla lepo pastirjevo hčer in jo privedla k medvedu. Medved jo je posadil v kočijo in se odpeljal. Komaj so se odpeljali, je začel medved grčati in hotel pojesti pastirjevo hčer. Tedaj je povedala, da je pastirjeva, a ne kupčeva hči.

Medved se je vrnil h kupcu in reče: „Prevaril si me, dal si mi pastirjevo hčer!“ Plakali so nekaj časa, oblekli svojo hčerko, se poslovili od nje in jo dali medvedu. Medved jo je posadil v kočijo in se odpeljal. Vozili so se, vozili, pripeljali se v velik gozd in se ustavili. Medved je stopil iz kočije in rekel: „Tu je naš dom, idi za menoj!“ Medved je zlezel v jamo, deklica je šla za njim. Potem je odprl medved velika vrata in odnesel deklico v temno jamo, kleti podobno, in reče: „Idi za menoj!“ Deklica se je tresla od strahu in mislila, da je prišla njena zadnja ura, a vendar je šla za medvedom.

Kar je treščilo nekaj kakor grom in se zasvetilo. Deklica vidi, da ni v podzemeljski kleti, ampak v bogatem dvorcu: vse je bilo svetlo, godba, igra in krasno oblečeni ljudje jo srečavajo in se ji klanjajo, a vstrani od nje — mlad knez. Knez je prišel k nji in rekel: „Nisem medved, ampak knez, ki se hočem poročiti s teboj.“

Tedaj so poslali po očeta in mater, pozvali goste in praznovali svatbo. Živeli so srečno in vedno hranili orehovo vejico.

Zaklad smo šli iskat.

Spisal C. Jor.

li niti ne veste, kje je Frajmanova jama?“ Tako je začel neko nedeljo popoldne stari Francetnik in izvlekel izza pasa ogoljen mehur. Zamahnil je z njim na levo, na desno in ga odprl z vso svečanostjo, toda v njem ni bilo niti betvice tobaka.

„V mojem mehuruj straši“, reče mojemu očetu, „ali bi mi ga ne hotel posoditi ti za vivček, pri tobaku se veliko ložje pogovorimo o tej stvari.“

Oče mu je ponudil svoj, lepo rdeče obrobljeni mehur, dasiravno smo bili vsi uverjeni, da je stari mož pokazal nalašč praznega in zvito zatajil polnega. Iz tega zadnjega si natlači svojo pipico le takrat, kadar ni nikogar v obližju, da bi ga prosil „božje travice“, kakor je imenoval tobak. Tistega dne pa je le dal Francetniku tobaka, da si je nabasal in zapalil vivček.

„S to rečjo je namreč tako.“ — Napravil je zopet precej dolg premor, cmoknil oblastno in potegnil iz kratke pipice, da so se mu napravile globoke vdrtine na izsušenih licih, izpustil par mogočnih dimov in šele sedaj je začel s svojo „storijo“:

„Tista Frajmanova jama je namreč na Koroškem — ali pa tudi vsi veste, kje je to?“ vpraša nas mlade radovedneže, ki smo ga poslušali z največjo nestrpnostjo.

„Da, jaz vem, to je v Volčjem potoku,“ se hitro oglasi moj mlajši bratec.

„Tepček, v Volčjem potoku je le Korošec, a Koroško je pa tam na oni strani Grintavcev.“ — Tako imenuje pri nas ljudstvo vse Kamniške planine in velik del Karavank. — „Med strmim in divjim pečevjem, kamor si je upala redkokatera človeška noga, je bival svoje dni mogočen grad, in v tem gradu je stanoval Frajman, bogat ko sam hudiman. Ker si je pa začel domišljati, da je skoraj tako bogat ko naš ljubi Boglek, ga je ta kaznoval za to prevzetnost in ga izpremenil v železnega moža. Mogočni grad se je razsul, vsi neizmerni zakladi so se pa pogreznili v omenjeno jama, ki jo mora sedaj nesrečnež stražiti že nad sto let.“

Vsako leto ob Velikem Šmarnu se pa jama odpre za kake tri ure, in blagor dotičniku, ki pride takrat noter! Zlata, srebra in dragih kamenov je kar na kadi, in teh reči si vsakdo lahko nagradi kar z velnico, seveda le toliko, kolikor more odnesti!

A v jama že še pride človek, nazaj je pa večja težava. Tri pota drže vanjo in vsa tri so popolnoma enaka. En pot drži v pekel, drugi v vice in le tretji nazaj na površje. Zato mora pa dotičnik, ki hoče priti srečno iz jame, privezati zunaj prejo in odmotavati klopčič vso pot. Kdor ostane notri, ne vidi nič več božjega dneva.“

„Ti, Francetnik, ali nista šla vidva z rajnkim Matkom — Bog mu daj nebesa! — v Frajmanovo jama in se vrnila popolnoma suha?“ ga vpraša nalašč moj oče, ki mu je bilo znano njuno romanje za zlatolesko srečo.

Žejni bratci.

„Seveda sva šla, toda prišla sva prepozno, in jama je bila že zaprta s težkimi železnimi vrati. Tisti Frajman je pa naju gledal s strašnimi očmi. Menda je bil razsrjen, ker sva zamudila pravi čas. Zakaj kadar bodo one kadi popolnoma prazne, takrat bo rešen tudi on božjega prokletstva,“ ga pouči modri starček.

„Oče, ker ste že tako prebrisani, nam pa še to povejte, kje bi tu blizu dobili kak tak zaklad?“ ga poprosim jaz. Začutil sem čudno žejo po zlatu, ko sem čul o onih kadeh.

„Pri nas, hm, to bo pa najbrže na Kolovškem starem gradu. Večkrat so mi že pravili ljudje, ki so tam mimo hodili, da so videli tamkaj o Šmarnih mašah modre plamenčke.“

„Zakaj ga pa ne gre nihče izkopat, če je res kaj denarja gori?“

„No, to je težavna reč! Predvsem mora dotičnik, ki ga izkopava, ves čas molčati, četudi ga hudobec draži in mu nagaja na vse mogoče načine. In tudi vzdigniti ne sme sam zaklada, če ne, ob letu gotovo umrje.“

„Kako naj pa potem človek dobi denar iz jame, sam menda ne bo skočil ven!“ vpraša stara teta, ki je pila na klopi pri peči hruševo vodo.

„Kako? — Žival ga mora vzdigniti, in za take stvari je najboljši črn maček, zakaj on ima hudobo v repu in je tudi dovolj močan, da pretegne poln sod izkopenega denarja. Seveda mora potem poginiti čez letoindan! A kaj je mačje življenje v primeri s človeškim! In še nečesa ne smete pozabiti! Ko pridete do zaklada, morate vreči nanj blagoslovljen molek, drugače se zaklad pogrezne več ko sto metrov globoko, in potem je ves trud zaman! Nikoli več ga ne dobite!“

To in še marsikaj nam je povedal zgovorni mož tisto popoldne, in mi smo potem vso noč sanjali o železnih možeh in o kadeh, polnih blestečih zlatnikov. — —

* * *

Drugo jutro sem pravil v šoli svojim součencem o Frajmanovi jami in o zakladu, ki baje cvete na Starem gradu. Neizrečeno nas je mikalo, da bi se odpravili po denar, posebno po onega v grajskih razvalinah. A ponoči in tja gor, kjer uka mrtvaška ptica in se vlačijo blede strahovi — ne, to mora biti grozno! Najpogumnejši med vsemi je še bil sin našega mežnarja, ki je stanoval takorekoč na pokopališču.

„Če se ne upate vi, grem pa sam po denar,“ se je bahal junaški Ivan, in nas je bilo skoraj nekoliko sram. Da bi nas ta osramotil, ta pritepenec, ki niti iz naše vasi ni doma — ne, tega pa ne trpimo! Nikakor ne sme pasti tak črn madež na našo fantovsko čast in naše junaštvo! Tako smo si mislili med seboj in še isti dan smo ukrenili vse potrebno, kar bomo rabili, da obogatimo kar čez noč. Jaz naj bi ujel Jakovega mačka, Zoretov Matevžek prinese babičin molek, mežnarjev Ivan motiko in rovnico, Orešnikov Joža, Kuštrov Nacek in Čehov Blažek pa privlečejo vreče in voziček, ki bomo nanj naložili izkopano bogastvo.

„Jaz si kupim tako pipo kot jo imajo Gregoračev stric,“ se hitro odreže Kuštrov Nacek.

„Kaj pipo! To ni nič! Omislim si rajši velikega psa, ki me bo varoval, kadar pojdem v Rudnik krast črešenj — in pa dolgo puško — ravnotako, kakršno ima Črnelski Mišjak,“ modruje Matevžek.

„A jaz bi pa najrajši imel take orglice, ki jih je treba le malo zavrteti, pa pojo kar same. Videl sem jih pri prosjaku, ko sem šel z mamó na božji pot k Sv. Valentinu,“ hiti skoraj v eni sapi Orešnikov Joža.

„Čemu mi bo vsa ta ropotija! Meni je najbolj povšeč graščina, in če bo res Čemšeniška naprodaj, kakor je klical včeraj pred cerkvijo Mačkov Martinek, no, si jo pa jaz kupim! Gospodariti znam, saj sem že pomagal očetu poganjati vole, ko sva vozila les iz gozda,“ se usti Čehov Blažek.

„Meni pa roji vse kaj drugega po glavi,“ se zdajci oglasi Ivan, „jaz pa pojdem študirat in postanem tak gospod, da se mi boste vsi odkrivali in mi poljubljali roko. Saj sem že prosil očeta, a se izgovarja, da stane to preveč denarja! Sedaj pojdem pa lahko v mestne šole — holladri-hop-sasa-tideldidljom!“ Zasukal se je razposajeno in zaplesal po prosu, ki je že semtertja latovalo.

„Ti malopridnež ti nemarni! Le čakaj me, guncvet ti poštanjski, te bom že gospodu učitelju zatožila!“ se nepričakovano oglasi Mihalička, ki je imela koncem vasi ubožno bajto.

„Nič se ne hudujte, mati, vso škodo vam povrnemo!“ jo tolaži Ivan, ki so ga nekoliko ostrašile njene grožnje.

„Seveda, seveda!“ smo mu vsi pritrjevali; zakaj pa tudi ne: saj izkopljemo zaklad!

A sam sem si pa na skrivnem mislil, da si kupim krasen zrakoplav, s katerim splavam v nebesne višave kot lahkokrila ptica. (Konec.)

Ga-ga!

*Ga-ga-ga-ga — strašna žalost,
oj, to jokajo gosi!
Kaj je, kaj je, sive goske,
kaj tako vas žalosti?*

*Ga-ga-ga-ga — strašna žalost,
v pekel, črni volk, s teboj!
Ti požrl nam si gosaka,
kaj bo z nami zdaj, ojoj!*

*Ga-ga-ga-ga — strašna žalost,
oj, sirote ve gosi!
Hajd za volkom, in mrcino
ščipljite od vseh strani!*

C. Golar.

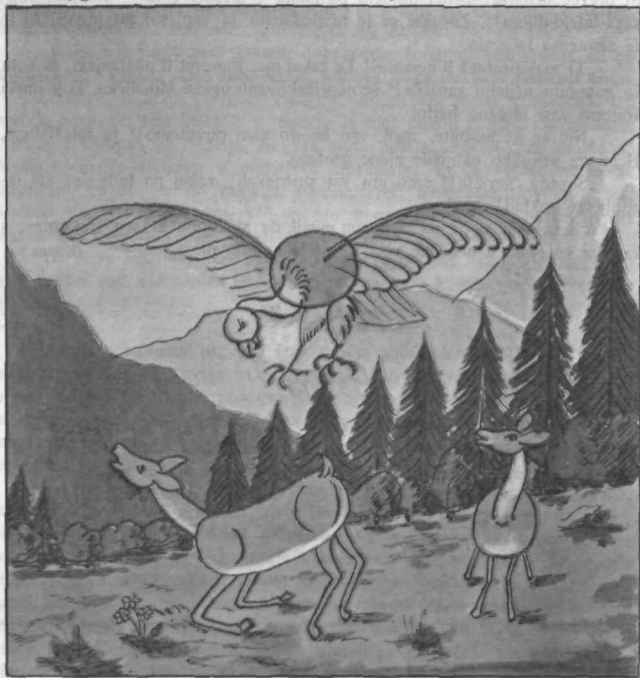

Mladi risar in slikar.

Priobčuje *Vojtek Sič*.

Gotovo se še spominjate, dragi čitatelji, na berilni sestavek „Srna in mladič“, ki ste ga čitali v drugem razredu ljudske šole. V tem sestavku je opisano, kako svari srna svojega mladiča, naj ne hodi na plan in se naj skriva rajši pod grmovje, sicer

prileti orel in ga odnese s svojimi kremplji v zrak. Mlada srnica pa ni slušala svoje matere, marveč je hitela k cvetici, ki je rasla sredi tratice. V tem trenutku pa plane orel hipoma nanjo, da jo odnese v zrak.

Ta prizor vidite na tej sliki narisane z namenom, da tudi vi poizkušate narisati ali naslikati to, o čimer čitate v svojih čitankah. Urite se v tem, saj imate v šolskih knjigah mnogo gradiva za to. Svoje risbe in slike pa lahko pošljete na ogled našemu uredništvu, da vidimo, kako napredujete v risanju!

† Konrad Črnologar.

Dne 8. aprila t. l. je umrl v Šmarju na Dolenjskem odnotni učitelj Konrad Črnologar, ki je bil znan med učenim svetom kot temeljit domači zgodovinar. Njegovi spisi, v katerih vestno in natančno opisuje zgodovino mnogih slovenskih krajev, cerkvá in gradov, so mnogoštevilni ter kažejo, s kako ljubeznijo je raziskoval pokojni Črnologar slovensko preteklost. — Rojen je bil v Višnji Gori l. 1860. Ker je bil ubožnih staršev sin, ni mogel v šole, ampak šel se

je učiti knjigoveštva. Hrepenenje po znanosti pa mu ni dalo pokoja. Zato se je trudil in učil, da je postal z lastno marljivostjo — učitelj. Zaradi njegovega znanja so ga imenovali za c. kr. konservatorja, t. j. služba, ki mu je nalagala dolžnost, da je proučeval slovensko zgodovino ter o uspehih svojega proučevanja pisal v znanstvene knjige. In ko je bil ravno na znanstvenem potovanju o pretekli Veliki noči, se je prehladil in umrl. Bodi učenemu možu ohranjen trajen spomin!

Kako se zdravijo živali.

Mnoge živali vedo za zdravilne trave. Kadar se prebudi medved iz zimskega spanja, se naje mahu, da si očisti želodec in čreva. Ljudje, ki poznajo pse, vedo, da so psi bolj zdravi na kmetih kakor v mestu.

Na kmetih more pes jesti razne trave. Nekega psa je ugriznil gad; pes je tekel precej do studenca ter držal ranjeno nogo 24 ur v vodi in je tako ostal živ. Neki lovec je zastrupil vrane. Opazil je, da so potem odletele do nekega grma ter so začele kakor omamljene zobati neko zdravilno rastlino. Ko je lovec došel tja, je zapazil po zemlji mnogo raztresene zelenkaste tekočine, ki so jo vrane izbijuvali. One so torej vedele, da so jagode omenjene rastline zdravilne, da so takozvani protistrup.

Živali in dež.

Kako vpliva dež na živali, o tem piše neki angleški paznik vrta za živali. Volk poskakuje od veselja v zverinjaku, kadar dežuje podnevi; dež mu ugaja. A levi so nemirni, razburjeni, režé in mrmrajo, dokler jim ne prinesejo potrebnega deleža mesa ali veliko skledo mleka, tedaj se pomirijo nekoliko in zaspe. Kače in živali, ki žive v vodi, so veselješe, kadar dežuje. Medvedi in razne divje koze se ne zmenijo mnogo ni za dež ni za lepo vreme. Ptice so otožne ob deževnem vremenu, ne prepevajo ter se čutijo nesrečne.

Velikanova hrana.

Velikan Mahnov užije vsak dan za zajtrk velik lonec čaja, pol kile sira, pol kile sirovega masla in 6 do 8 žemelj. Opoldne poje 4 do 5 krožnikov juhe z rezanci, 3 do 4 kilograme mesa in skledo krompirja. Ob pol peti uri zaužije vrč kave, kilo slanine in hleb črnega kruha. Za večerjo ima skoro dve čeli gosi s kruhom, po večerji pa se posladka z jabolki. Naposled poje 12 do 15 trdo kuhanih jajec, precej sirovega masla in sira. Pravijo pa, da trpi vendar še tuintam — glad.

Čuden bolnik.

V bolnici v San Franciscu v Ameriki imajo že več dni bolnika, ki je pozabil, kako mu je ime in kje je doma. Izbubil je popolnoma spomin na svojo preteklost. V bolnici so ga vpisali za Johna Meyersa, ker so našli pri njem majhen molitvenik, kjer je bilo zapisano to ime. Zdravniki so se trudili zaman, da bi obnovili z različnimi vprašanji njegov spomin. Bolnik misli, da je bil rojen v Novem Jorku, da je obiskoval vseučilišče v Jalu in da je bil nekoč pisatelj. Toda gotovega ne ve nič.

Jed in pijača.

Vsakomur je znano, da sta jed in pijača neizogibno potrebni za življenje. Vendar cenijo jed bolj nego pijačo. Že narodna govoricica nam to dokazuje. Ljudje govorijo: „Jesti in piti.“ Nikoli ne čujemo: „Piti in jesti.“ Tudi govorimo, da si služimo vsak-

danji kruh, ne pa vsakdanje pijače. Vendar pa imajo ljudje pijačo mnogo bolj v časti nego jed. Saj imamo n. pr. vse polno naptinik (pesmi o vinu), toda nobene pesemce ne o kruhu ali sploh o jedi. Napivamo na zdravje svojim prijateljem, ali nikoli ne čujemo, da bi jedli na njih zdravje. — Najbolj je seveda, če jedo na svoje zdravje — sami.

Besedna naloga.

Priobčila *Anica*.

Besede značijo:

- 1.) krstno ime;
- 2.) reko;
- 3.) rezilno orodje;
- 4.) soglasnik;
- 5.) del sobe;
- 6.) branilca domovine;
- 7.) del posteljne oprave;
- 8.) domačo žival;
- 9.) žuželko;
- 10.) dan v tednu;
- 11.) šolsko pripravo;
- 12.) zelenjad;
- 13.) del okostnice;
- 14.) pridelek bučel;
- 15.) del sobe;
- 16.) glavno mesto;
- 17.) plemiča;
- 18.) poljsko ptico.

Besede po sredi odzgoraj dol povedo začetek znane rodoljubne pesmi.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev računske naloge v peti številki.

Za prvi polovnjak vina bi moral plačati 1 h, za drugi 2 h, za tretji 4 h, za četrti 8 h, za peti 16 h, za šesti 32 h, za sedmi 64 h, za osmi 128 h, za deveti 256 h, za deseti 512 h, za enajsti 1024 h, za dvanajsti 2048 h, za trinajsti 4096 h, za štirinajsti 8192 h, za petnajsti 16.384 h, za šestnajsti 32.768 h, za sedemnajsti 65.536 h, za osemnajsti 131.072 h, za devetnajsti 262.144 h, za dvajseti 524.288 h, za vseh dvajset polovnjakov torej 1,048.575 h = 10.485 K 75 h in za en polovnjak 52.428 h = 524 K 28 h.

Prav so jo rešili: Marica Majdič v Kranju; Tonček in Stanko Svetina, dijaka v Mariboru; Ida Ruzičkova, učenka III. a razr. pri Sv. Jakobu v Ljubljani; Vladislav Fabjančič, Jožef Marinko, Matija Mergole, učenci IV. razr. v Rudolfovem; Mirko Crobath, dijak III. b gimn. razr. v Kranju; Filipina Supančič, učenka VI. razr. v zavodu Huth v Ljubljani; Stanislav Novak, Francelj Fabjančič, Janko Madronič, dijaki III. gimn. razr. v Rudolfovem; Milan in Vida Stancar v Ljubljani; Mici Rozman, Marija Abršek, Ivanka Kauderk, učenke III. razr. v Št. Ilju pri Turjaku; Edvard in Alojzij Kunst, Ivan Cizel, učenci v Savinski dolini; Zlatica Brišnik, učenka pri Sv. Roku ob Sotli; Micka Osterc, učenka V. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju; Ivo Bežjak, učenec na c. kr. vadnici v Mariboru; Marija Pice, učenka III. razr. v Skočjansku na Koroškem.